

УДК 378.091.26 : 615.322] – 048.34

ВИКОРИСТАННЯ РЕЙТИНГОВОГО ОЦІНЮВАННЯ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ФАРМАКОГНОЗІЇ ЗА УМОВ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ

В. М. Одинцова, О. М. Денисенко

Запорізький державний медичний університет

USE OF RATING ASSESSMENT OF STUDENTS AT STUDYING OF PHARMACOGNOSY UNDER THE CREDIT-MODULAR SYSTEM OF STUDY

V. M. Odyntsova, O. M. Denysenko

Zaporizhian State Medical University

У статті проаналізовано особливості формування та використання рейтингового оцінювання навчальних досягнень студентів при вивченні фармакогнозії в умовах кредитно-модульної системи навчання, визначено поняття “модуль” та розглянуто особливості модульного навчання.

The peculiarities of forming and using of students' educational achievements rating in Pharmacognosy within the credit-modular system are analyzed in the article; the term «module» is defined, as well as peculiarities of module learning are considered.

Вступ. Вхідження України до європейського освітнього простору, її участь у Болонському процесі передбачає впровадження новітніх технологій навчання, націлених, перш за все, на підвищення якості підготовки фахівців практичної фармації, які будуть в повній мірі відповідати європейському ринку праці. Створення системи контролю та оцінки навчальних досягнень студентів є необхідною умовою роботи системи якісної підготовки спеціалістів у вищому навчальному закладі. Саме тому на теперішній момент актуальним є теоретичне вивчення та практичне застосування рейтингової технології оцінювання студентів, яка функціонує в межах кредитно-модульної системи навчання.

Основна частина. Мета роботи полягає в розкритті особливостей рейтингового оцінювання навчальних досягнень студентів при вивченні фармакогнозії в умовах кредитно-модульної системи навчання.

Однією з умов вхідження України до європейського простору вищої освіти є впровадження системи кредитів на зразок Європейської системи трансферу кредитів (ECTS), які є числовим еквівалентом оцінки (від 1 до 60), призначеної для характеристики виконання навчального навантаження студента за окремими розділами. Вони відображають кількість роботи з кожного блоку (лекції, семінари, консультації, виробнича практика, самостійна робота або інші

види діяльності) відносно загальної кількості роботи, необхідної для завершення повного року академічного навчання. ECTS, таким чином, базується на повному навантаженні студента, а не обмежується лише аудиторними годинами [1, 2].

Щоб втілити виконання вищезазначеної умови у життя в Україні, було започатковано перехід до кредитно-модульної системи навчання. Метою впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу є підвищення якості вищої освіти фахівців і забезпечення на цій основі конкурентоспроможності випускників та престижу української вищої освіти в європейському та світовому освітньому і науковому просторі. Запровадження кредитно-модульної системи на кафедрі фармакогнозії і ботаніки дозволило замінити традиційну семестрову систему оцінювання знань студентів на модулі. Комплексне оцінювання знань припускає модульне тестування, поточний контроль, оцінювання самостійної роботи, які націлені на кінцевий результат.

Кредитно-модульна система – це модель організації навчального процесу, яка ґрунтується на поєднанні модульних технологій навчання та Європейської системи трансферу кредитів ECTS. Модульна технологія навчання – це комбінована система, яка обов'язково включає підсистему адаптивного програмного управління, поєднану з підсистемою

© В. М. Одинцова, О. М. Денисенко

управління, елементом якої є модуль, що дозволяє тому, хто навчається, активно і більш самостійно оволодівати певною сумою знань і умінь, зокрема тією, яка необхідна для реалізації суб'єкт-суб'єктних відносин з викладачем у процесі навчання [3, 4, 5].

Підсистема адаптивного програмного управління навчальною діяльністю студентів (як на заняттях під керівництвом викладача, так і під час самостійної роботи) проявляється засвоєнням ними змісту фармакогнозії або виконанням програм інших навчальних заходів, передбачених планом.

Підсистема самоуправління навчальною діяльністю студента забезпечує інтерактивну самостійну творчу роботу із засвоєння знань, набуття умінь і навиків з фармакогнозії, а також систематичний контроль студентом результатів своєї навчальної діяльності [3, 6].

Таким чином, ядром змісту кредитно-модульної системи навчання стає модуль, який сприяє розвитку якостей особистості та ключових компетентностей [3].

Модуль – це основний засіб модульного навчання, який є закінченим блоком інформації, а також включає цільову програму дій і методичні рекомендації, що забезпечують тим, хто навчається, досягнення поставленої дидактичної мети. Модулі конструюються як змістові, тобто як система навчальних елементів дисципліни, або програми заходу, які передбачені навчальним планом та об'єднані ознакою відповідності певному об'єкту, що має самостійну логічну структуру та зміст і дає можливість оперувати цією інформацією у процесі розумової діяльності. До складу модуля може входити більше одного змістового модуля. Так, курс фармакогнозії на кафедрі фармакогнозії і ботаніки включає в себе 4 модулі, які містять 7 змістових модулів. В модуль 1 входять 3 змістових модулі, а в модулі 2 і 4 – по 2.

Одним з основних елементів модульного навчання є система рейтингового контролю й оцінки навчальної діяльності студентів. Рейтингова система у вищій школі являє собою кількісну характеристику якості навчальної діяльності, котра виражена в балах і націлена на стимулювання ритмічної, зацікавленої, активної роботи студентів. Це індивідуальний сумарний показник рівня навчальних досягнень студента та його відношення до процесу навчання, що встановлюється на кожному етапі поточного, періодичного й підсумкового контролю знань.

Основною метою рейтингової системи є підвищення якості підготовки спеціаліста. Серед головних задач рейтингової системи можна назвати стимулювання пізнавальної діяльності, регулярної самостійної навчальної роботи студентів протягом усього семестру; підвищення їх мотивації оволодіння освітніми

програмами; формування позитивного досвіду самоосвіти та самовиховання; підвищення рівня організації освітнього процесу [7, 8].

Досвід запровадження модульно-рейтингової системи оцінювання навчальної діяльності на кафедрі фармакогнозії і ботаніки дає підстави стверджувати, що вона має такі переваги для студентів:

- навчальний рейтинг активізує самостійну роботу студентів, робить її ритмічною і систематичною впродовж семестру;

- формується позитивна мотивація навчальної діяльності;

- стимулюється самостійність, ініціативність, відповідальність, творчість та дбайливість;

- самостійний науковий пошук студента сприяє інтелектуальному розвитку особистості;

- підвищується об'єктивність оцінювання знань, збільшується ймовірність уникнення випадковостей;

- зменшується навантаження під час екзаменів та заліків;

- отримується особисте задоволення від процесу навчання.

Для викладачів ці переваги полягають у тому, що є:

- реальна можливість індивідуалізації навчання та диференційованого підходу;

- можливість допомоги студентам у навчальній роботі, рівномірного розподілення навантаження протягом семестру;

- можливість уникнення конфліктів, які часто виникають у результаті підсумкової перевірки знань на екзамені.

Рейтингова система дозволяє викладачеві й студенту ефективно керувати та регулювати навчальну діяльність. Це проявляється у накопиченні балів студентом. Знаючи необхідний підсумковий бал, студент може обирати види навчальної діяльності, контролювати час виконання того чи іншого виду роботи. Для викладача це керування навчальним процесом через динаміку балів, що дозволяє стимулювати активність студентів. Рейтинговий контроль знань студентів дозволяє оцінити результати й можливі пропуски в знаннях. У рейтинговій системі значною мірою (порівняно з традиційною заліковою) виявляється відповідальність студентів за самостійне визначення кроків у навчанні, що відображається в ритмах засвоєння ними матеріалу. У зв'язку з тим, що студенти самі визначають види діяльності, в яких вони можуть найбільш повно реалізувати себе в оволодінні фармакогнозією (в цьому випадку виявляється їх самостійність), вони більш активні й відповідальні за свої дії. Студент вже не може перекласти

відповідальність на викладача, адже в традиційній системі саме викладач відіграє ключову роль, виставляючи добрі або погані підсумкові оцінки за діяльність протягом семестру. В рейтинговій системі викладач має чудову можливість диференціювати студентів за малими групами та, як наслідок, підбирати оптимальний режим навчання [8].

Вихідним моментом побудови рейтингової системи на будь-якому рівні (дисципліни, кафедри, факультету, ВНЗ) є встановлення максимального рейтингового бала (МРБ) з дисципліни, що викладається. В деякому сенсі МРБ виступає як приблизна оцінка важливості й трудомісткості відповідного курсу. В розподілі балів, які відводяться на поточний рейтинг, можна добре побачити специфіку дисципліни або модуля, що вивчається, а також основні засоби оволодіння цією дисципліною [8].

Суттєвим недоліком рейтингової системи оцінювання, на наш погляд, є те, що її умови розробляються окремими навчальними закладами, факультетами або кафедрами.

Отримані рейтингові бали при вивченні фармакогнозії розподіляються на три частини між основними елементами рейтингу: бали, котрі студент може отримати за відвідування лекцій; за участь у навчальному процесі (робота на практичних заняттях) та за самостійну роботу.

Щоб стимулювати активність студентів, посилити їх мотивацію в рейтинговій системі, передбачається введення штрафних і преміальних балів. Штрафні бали вводяться за пропуски обов'язкових занять без поважної причини, плагіат, несанкціоноване використання довідкової літератури, шпаргалок, несамостійне та несвочасне виконання індивідуального завдання. Призначення штрафних балів сприяє вихованню самодисципліни й відповідальності студентів.

Література

1. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу (документи і матеріали 2003–2004 рр.) / [авт. кол. М. Степко та ін.]; за ред. В. Кременя. – Тернопіль, 2004. – 215 с.
2. Медична освіта у світі та в Україні / [Ю. В. Поляченко, В. Г. Передерій, О. П. Волосовець та ін.]. – Київ : Книга плюс, 2005. – 383 с.
3. Інтеграція освітніх систем України і Європи : навчально-методичний посібник / [В. К. Медведєв, Ю. В. Стасєв, С. В. Залкін та ін.]; за ред. В. К. Медведєва. – Харків, 2005. – 124 с.
4. Проблеми інтеграції української медичної освіти у світовий освітній простір : матеріали Всеукраїнської навчально-наукової конференції. – Тернопіль : ТДМУ, 2009. – 314 с.
5. Фармацевтическое образование в мире / [В. П. Черных, В. М. Толочко, А. В. Зайченко и др.]. – Х. : НфаУ, 2004. – 92 с.

Преміальні бали нараховуються у вигляді заохочення за здачу роботи раніше встановленого терміну, за творчий, неординарний підхід до роботи, використання джевел, які не були зазначені викладачем. Додатковий бал може отримати студент, чия робота значною мірою відрізняється від решти робіт. Преміальний бал може бути нарахованим за конкретну роботу, а може й додаватися наприкінці семестру за активну систематичну роботу на семінарських заняттях, участь у дискусіях, розробці творчих проєктів тощо [8].

Як і всі інші розрахунки в робочій рейтинговій формулі, нарахування штрафних і преміальних балів повинно бути чітко й однозначно прописано в документі, котрий регламентує роботу кожного викладача в рейтинговій системі. Там також повинні бути визначені критерії оцінки за результатом кожного виду роботи, яка входить до робочої рейтингової формули. Наявність конкретних опублікованих критеріїв робить оцінювання більш прозорим й об'єктивним [8].

Такий документ, на наш погляд, повинен бути загальним для всіх факультетів і кафедр певного ВНЗ та регулювати роботу викладачів і студентів з кредитно-модульної системи загалом та зокрема з рейтингової системи оцінювання. Він повинен містити робочу рейтингову формулу, котра використовується для розрахунку рейтингу студентів. Така формула, проте, часто не є оговореною в нормативних документах та є індивідуальною для кожного викладача.

Висновки. Таким чином, рейтингова технологія оцінювання навчальних досягнень студентів при вивченні фармакогнозії в умовах кредитно-модульної системи навчання є вдалою заміною традиційній системі оцінювання, але на теперішньому етапі не є закінченою й потребує подальшої розробки та вдосконалення.

6. Педагогические основы самостоятельной работы студентов : [пособие для преподавателей и студентов / под общ. ред. О. Л. Жук]. – Мн. : РИВШ, 2005. – 112 с.

7. Власко М. П. Про переваги модульно-рейтингової технології навчання / М. П. Власко, О. В. Устименко // Педагогіка і психологія. – 2004. – № 2 (43). – С. 98–106.

8. Сергеева Е. В. Оценка учебных достижений студентов в контексте Болонского процесса : рейтинговая система / Е. В. Сергеева // Управление качеством профессиональной подготовки специалистов в условиях перехода на многоуровневое образование : сборник научных статей по итогам Всероссийской научно-практической конференции, Волгоград, 22–25 сентября 2008 г. Часть 1. – Волгоград : Изд-во ВГПУ “Перемена”, 2008. – 268 с.